

Hvor gjør insektene av seg om vinteren?

De summer i øret ditt, kryper mellom tærne dine når du sitter på stranda, stikker om natta og svever sultent rundt syltetøyglasset. Men plutselig en dag er de spørløst forsvunnet. Hvor blir det egentlig av insektene når vinteren kommer?

Av Axel Munthe-Kaas Hærland | Publisert 27.11.2019

Del ↵ | Last ned ↓

Bilde av en oransj og svart Tistelsommerfugl

Tistelsommerfuglen reiser sørover om vinteren.

Mange insekter lever korte liv, ikke lenger enn noen uker eller måneder, og dør hvert år før frosten kommer. Men ungene deres gjemmer seg overalt på steder hvor vi ikke kan se dem. Der venter de stille og tålmodig på bedre tider. Dette kan for eksempel være i en steinrøys, et hulrom i bakken, bak barken på et gammelt tre eller til og med i huset ditt.

Det sier Anne Sverdrup-Thygeson, professor ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). I mer enn 25 år har hun forsket på våre seksbeinte venner, eller som hun selv kaller dem: «de små tannhjulene som får verden til å gå rundt».

Reiser sørover

– Vi har 19.000 insektarter i Norge. Noen få av dem setter kursen mot varmere strøk når vinteren kommer, akkurat som trekkfuglene, forklarer Anne.

– Admiralsommerfuglen og tistelsommerfuglen er to slike arter. Når frosten kommer, flyr de hele veien fra Norge til Sør-Europa eller Afrika. Ungene deres kommer tilbake om våren.

Går i dvale

Andre insekter som overlever vinteren, går inn i en slags dvale når det blir kaldt. Mariehøner, fluer og gulløyer er insekter som kan søke tilflukt i huset ditt. Har du vært på hyttetur om vinteren, har du kanskje lagt merke til et mystisk fenomen idet de første trekubbene legges i peisen.

– Når vi varmer opp gamle hytter om vinteren, kommer fluene ofte krypende frem fra vinduskarmer og sprekker i veggen. Da tror de at våren endelig har kommet – men der tar de feil! sier Anne.

Vekselvarme

Insekter er vekselvarme. Det er derfor de ikke tåler vinterkulde i det hele tatt. Anne forklarer:

– Uansett om det er glovarmt eller iskaldt rundt oss, har vi mennesker og andre pattedyr stort sett den samme temperaturen i kroppen, rundt 37 grader. For insekter, derimot, styres kroppstemperaturen av omgivelsene. Det gjør at de blir sårbare. Blir det for kaldt, fryser de rett og slett ihjel.

Men flere arter har funnet løsninger på disse utfordringene, forteller Anne.

– Honningbier, for eksempel, holder stabil temperatur i kuben gjennom vinteren ved å klumpe seg

sammen og vibrere med vingemusklene. Det finnes også insekter – som den vingeløse fjærmyggen på Sørpolen – som kan produsere en naturlig frostvæske i kroppen, lignende den vi bruker i bilene våre når det blir minusgrader.

Nesten som posesuppe

– Artene som tåler aller mest kulde, er de som klarer å skille ut nesten all væske fra kroppen sin. I denne tilstanden blir de litt som posesuppe, som må bløtes opp når våren kommer. Noen tenker at mennesker en dag vil kunne reise over store avstander i verdensrommet ved å bruke den samme metoden, sier hun. Men hvordan kan det ha seg at insekter har så mange forskjellige løsninger på det samme problemet?

– Insekter har vært på jorden lengre enn dinosaurene, mer enn 450 millioner år, forteller Anne.

– Vår menneskeart, *Homo sapiens*, har bare vært her i rundt 300.000 år. Hvis vi hadde vært her like lenge som insektene, hadde vi sikkert funnet på mange finurlige og rare måter å overleve på, vi også!

Livet på jorda

Insekter og edderkopper

Meldinger ved utskriftstidspunkt 23. januar 2022, 14.17 CET

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.